

32. Yiyecek ve İçecekler

Yiyecek ve İçeceklerde Helal ve Haramlar

Kur'an-ı Kerim'de sayılan az sayıdaki gıdanın dışındaki tüm yiyecek ve içeceklerin, bazı şartlara riayet edilerek helal olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Allah'ın haram kıldıklarını helal saymaya ya da helal kıldıklarını haramlaştırmaya kimsenin hakkı olmadığı belirtilmiştir. Kur'an'ın bu konuda vurguladığı noktalardan biri, tüketilecek gıdaların "helal ve temiz" olması gerektiğidir. Helal olan gıdalar bile olsa, yeme içme konusunda aşırılığa kaçmak ve israf etmek Kur'an tarafından yasaklanmıştır. Yiyecek ve içeceklerle ilgili yasakların temel gayesi, insanın beden ve ruh sağlığını korumaktır. Beden ve ruh sağlığına zararlı olduğu sabit olan maddelerin tüketilmesi dinen haram kabul edilmiştir. Sarhoş edici özelliği bulunan maddelerin yenilip içilmesi de İslâm'ın yasakları arasında yer alır.

Eti Yenen ve Yenmeyen Kara Hayvanları

Etlerinin yenmesinin helal olduğu konusunda görüş birliği bulunan hayvanlar dört gruptur:

1. Sığır, manda, koyun, keçi, deve, tavşan, tavuk, kaz, ördek ve hindi gibi evcil hayvanlar
2. Geyik, ceylan, dağ keçisi, yabanî sığır ve zebra gibi vahşi hayvanlar
3. Güvercin, serçe, bıldırcın, sığırcık ve balıkçıl gibi kuşlar
4. Çekirge, sünnette yenebileceğine dair özel hüküm bulunduğu için helal hayvanlar arasında yer alır

Haram olan hayvanlar ise üç gruptur:

1. Domuzun haram olduğu, Kur'an'ın açık hükmüyle sabittir
2. Allah'tan başkası adına kesilen hayvanların etlerinin haram olduğu da yine Kur'an'ın hükmüne dayanır
3. Dinî usule göre kesilmemiş ya da kendiliğinden

ölmüş hayvanların eti Kur'an'ın açık hükmüne göre haramdır

Su Hayvanları

Balık türleri, tüm mezheplere göre helaldir ve boğazlama işlemine gerek yoktur. Hanefilere göre, kendiliğinden ölüp su yüzeyine çıkan hayvanlar yenilmez. Suyun çok soğuk ya da sıcak olması, buzlar arasında sıkışması veya suyun çekilmesi sebebiyle ölen balıklar kendiliğinden ölmüş sayılmaz ve yenebilir. Balık dışındaki (midye, kurbağa, yengeç gibi) su hayvanlarını yemek Hanefî mezhebine göre helal değildir. Diğer üç mezhebe göre ise sadece suda yaşayan her türlü hayvan helaldir.

İçecekler

Dinimizde, sarhoşluk veren, aklî ve ruhî dengeyi bozan, sinir sistemini uyuşturan her türlü içki haram kılınmıştır. Peygamber Efendimiz bu konuda şöyle buyurmuştur: "Çoğu haram olan şeyin azı da haramdır." Bütün mezheplerce sarhoş edici içki türleri haram kabul edilmiştir. Çünkü bu içkiler zamanla alışkanlık yapar, bağımlılık kazandırır. Az miktarda içen kişi zamanla daha çoğunu içmeye başlar. Peygamber Efendimiz bir hadislerinde, içkiyi üretenin, ürettirenin, içenin, taşıyanın, taşıtanın, dağıtanın, satanın, bu yolla gelir elde edenin, satın alanın, ikram edenin ve parasını yiyenin lanetlendiğini bildirmiştir.

Helal Yeme-içme

Harama düşmeme konusunda azami dikkat gösterilmesi gerektiğini belirten Numan bin Beşir (ra) şöyle demiştir: Resûlullah'ı (sav) şöyle bu yururken işittim:

"Helal bellidir, haram da bellidir. Ancak ikisi arasında şüpheli bazı şeyler vardır ki, bunları insanların çoğu bilmez. Şüpheli şeylerden sakınan kişi, dinini ve haysiyetini korumuş olur. Şüpheli alanda dolaşan kimse, koyunlarını koru

kenarında otlatan çobana benzer. Her an koyunlarının koruya girmesi mümkündür. Biliniz ki her melikin bir korusu vardır; Allah'ın korusu da haramlardır. Biliniz ki, vücutta bir et parçası vardır. O düzgün olursa bütün vücut düzgün olur, o bozulursa bütün vücut bozulur. İşte o kalptir.” (Buhari, İman 39) Efendimiz'in bu sözünden anlaşıldığına göre, kalbe akan ve vücuda pompalanan kan helal rızıktan beslenmişse, hem kalp sağlıklı olur hem de bütün vücudun sağlığı teminat altına alınmış olur. Aksi takdirde, pis kanın dolaşımıyla uğraşan bir kalp bozulmaktan kurtulamaz ve pompaladığı kirli kan nedeniyle vücut da fesada (kötülüğe) uğrar.

Haram Lokmanın Etkisi

Hak dostlarından biri şöyle demiştir: “Bazen haram bir lokma, kalpte öyle bir değişikliğe sebep olur ki, insan bir daha eski hâline dönmeyebilir. Bütün günahlar kalbi katılaştırır ve özellikle gece ibadetine mâni olur. Teheccüd ve gece namazıyla karanlıkları aydınlatmanın önündeki en büyük engel haram lokmadır. Helal lokma ise kalbe olumlu etki eder, onu cilalandırır ve ibadete sevk eder.”

Bir mümin, elbisesinin ipliğinin bile haram olmasına dikkat etmeli, bilmeden yediğinden dolayı Allah'a sığınmalı ve harama düşme korkusuyla kalbi titremelidir. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: “Haramdan sakının. Midesine haram lokma giren kimsenin duası kırk gün kabul olmaz.”

Ayrıca, “Allah temizdir. Yalnızca helal ve temiz olanı kabul eder.” buyurarak bu hususa dikkat çekmiştir.

Helal Lokmanın Duaya Etkisi

Bir gün Sa'd bin Ebi Vakkas (ra) şöyle demiştir: “Ya Resulallah, dua buyur da Allah Teâlâ benim her duamı kabul etsin.”

Efendimiz şöyle cevap vermiştir: “Dualarınızın kabulünü istiyorsanız, helal lokma ile besleniniz. Nice kimseler vardır ki haram yer, haram giyinir, sonra da ellerini kaldırarak dua eder. Böyle birinin duası nasıl kabul olsun?”

Ayrıca, “Helal ve temiz gıdalarla beslen ki, duaların kabul olsun.” buyurmuştur. Rehber-i Ekmel Efendimiz, haram lokma ile beslenen bir insanın vücudundaki haramın ancak cehennemle temizleneceğini belirterek ümmetini uyarmıştır.

Bu sebeple Ashâb-ı Kirâm başta olmak üzere bütün Allah dostları harama karşı azami hassasiyet göstermiştir.

Hz. Ebubekir ve Haram Bir Lokma Karşısında Hassasiyeti

Sıddık-ı Ekber Hazreti Ebubekir, yemeğini getiren hizmetçisine her defasında onu nereden getirdiğini ve hangi yolla aldığını sorardı. Bir defasında, muhtemelen uzun bir açlıktan sonra iftar anında, hizmetçisinin verdiği lokmayı yiyip sütü içene kadar, her zamanki gibi yemeğin nereden temin edildiğini sormak aklına gelmemiştir.

Birkaç lokmadan sonra birden durarak endişeyle hizmetçisine: “Bu yemek nereden? Hangi parayla aldın?” diye sormuştu.

Hazreti Ebubekir'in yanında bir köle değil, adeta bir dost gibi muamele gören hizmetçi şöyle cevap verdi: “Ben cahiliye döneminde arraflık (sihirbazlık/falcılık) yapıyordum; fala bakar, gaipten haber vererek para kazanırdım. O dönemde yaptığım bu işten dolayı birisinden alacağım vardı. Dün o adam borcunu getirdi, o parayla bu yemeği hazırladım.”

Bunu duyan Hazreti Ebubekir birden sendeledi, düşecek gibi oldu, beti benzi attı. Hemen parmağını boğazına kadar sokarak zorla istifra etti ve yediği her şeyi dışarı çıkardı. Ardından mahcubiyetle: “Allah'ım, midemde kalıp damarlarıma karışan kısımdan da Sana sığınırım.” dedi.

Bu hassasiyeti gören sahabeler: “Ey Allah Resülü'nün halifesi! Bu kadarı fazla değil mi? Niçin kendine bu kadar ızdırap veriyorsun?” diye sorduklarında, Hazreti Ebubekir (ra) şöyle cevap verdi: “Resulullah'tan bizzat dinledim; Efendimiz, vücudunda bir tek haram lokma bulunan bir kimsenin ancak cehennemle temizleneceğini söyledi.”

Helal ve Haramın Sınırları

Cenâb-ı Hak bazı şeyleri yasaklamış ve genel istifade iznini bazı hükümlerle sınırlandırmıştır. Ayet ve hadislerin ortaya koyduğu hükümlerle yapılması kesin olarak yasaklanan şeylere “haram” denir. Haramları belirleyen bizzat Allah’tır. Bu nedenle, sadece Allah’ın emri olduğu için onlara yaklaşmamak gerekir. Bununla birlikte, her haramın pek çok zararı olduğu ve yasaklanmasının sayısız hikmeti bulunduğu da bir gerçektir. Herhangi bir haram davranışın bazen maddî, bazen manevî zararları olur. Örneğin, bir lokma haram gıdanın insanı yanlış yollara sevk etmesi veya çocuklarının durumunu bile etkilemesi her zaman mümkündür.

Helal ve haramlar Allah’ın emirleriyle belirlenmiştir. Hiç kimsenin kendi düşüncesine göre helalleri haram, haramları helal sayma hakkı yoktur. Böyle bir yanıla düşebilecek kimseleri Mevla şöyle uyarmaktadır: “Kendi dillerinizin uydurduğu yalanlarla, bu helaldir, şu haramdır demeyin ve bunları Allah’a isnat etmeyin. Çünkü Allah adına yalan uyduranlar asla kurtuluşa eremez.” (Nahl, 16/116)